

OPINIE

Doorstroomtoets voor groep 8 is niet zinvol

Staatssecretaris Judith Tielen (Onderwijs) wil voor groep 8 in het hele land dezelfde doorstroomtoets invoeren. Zinvol is die test echter niet.

EWALD VERVAET

Er is de afgelopen tijd veel discussie geweest over de doorstroomtoets in groep 8. Moeten er zes verschillende toetsen blijven of komt er één landelijke toets? De staatssecretaris heeft inmiddels besloten: vanaf schooljaar 2029-2030 komt er één doorstroomtoets.

De staatssecretaris noemt dit een objectief hulpmiddel bij het schooladvies. Maar is dat terecht? Een uitspraak is objectief als hij gewoon waar of niet waar is. Bijvoorbeeld: de zin 'Zie jij dat?' is goed Nederlands en 'Doe jij dat zien?' niet. Daar komen geen getallen bij te pas. Bij een doorstroomtoets ligt dat anders. Daar krijgen kinderen punten voor hun antwoorden. Maar dat betekent nog niet dat de uitslag een objectief beeld geeft van wat een kind kan.

Neem een voorbeeld uit een test voor begrijpend lezen. Bij een vraag over muziek moeten kinderen kiezen welk woord het beste past: *geluid*, *licht*, *geur* of *geblaf*. Alleen *geluid* levert een punt op; de andere drie antwoorden krijgen nul punten.

Dat lijkt logisch, maar de drie foute antwoorden zijn niet even fout. *Geblaf* is immers ook een geluid, terwijl *licht* en *geur* iets heel anders zijn. Toch krijgen ze allemaal dezelfde score. Zulke punten-tellingen zijn kennelijk toch minder exact dan ze lijken.

Een testuitslag zegt niets over een kind, maar alleen hoe dat kind scoort ten opzichte van een groep leeftijdgenoten. Als Teun bloed-

groep A heeft, dan is dat een eigenschap van Teun. Maar als Teun 15 procent boven het gemiddelde scoort, dan hangt dat af van met wie je hem vergelijkt. In een andere groep kinderen kan zijn plaats anders zijn.

Een testscore is dus geen vaste eigenschap van een kind, maar slechts een vergelijking. De overheid zegt dat de doorstroomtoets helpt om talenten en vaardigheden zichtbaar te maken. Daar is echter geen bewijs voor.

Die tests laten alleen zien hoe goed een leerling de vragen van die ene test maakt. Dat is iets anders dan iemands talent of geschiktheid voor vmbo, havo of vwo. Er bestaat geen algemeen aanvaarde theorie waarmee zo'n conclusie uit een testscore kan worden getrokken.

Schijnobjectiviteit speelt in heel ons onderwijs. Zo weten veel leerkrachten uit ervaring dat jonge kinderen vaak in de war raken als ze eerst de namen van letters leren: LIP lezen ze dan als 'El, ie, pee; elliepee'. Toch is er onderzoek dat op basis van statistische berekeningen tot de tegenovergestelde conclusie komt.

Ook gebruikt de onderwijsinspectie een vragenlijst om de kwaliteit van lessen te beoordelen. Daarbij krijgen antwoorden punten op

een schaal van nul tot drie. Maar waarom precies vier antwoordmogelijkheden? En waarom zijn die precies nul, één, twee en drie punten waard? Er is zelfs geen begin van een deugdelijke onderbouwing.

In de mens-, maatschappij- en beleidswetenschappen, ook in de getalsmatige psychologie en onderwijskunde, blijken onderzoeksresultaten regelmatig moeilijk te herhalen. Onderzoek dat vandaag een duidelijk resultaat laat zien, wordt morgen weersproken door onderzoek met een andere uitkomst.

Dat maakt het riskant om belangrijke beslissingen over kinderen te baseren op tests waarvan de onderliggende aannames niet stevig vaststaan.

De overheid geeft jaarlijks tientallen miljoenen euro's uit aan onderwijstests. Het Cito alleen al ontving in 2024 ruim 41 miljoen euro. Dat geld is alleen goed besteed als die tests werkelijk meten wat ze beloven te meten: de talenten en mogelijkheden van kinderen. Daarom zou de discussie niet moeten gaan over de vraag of er één of zes doorstroomtoetsen moeten zijn.

De echte vraag is of er eigenlijk wel een zinvolle doorstroomtoets mogelijk is. Nee dus. Het juiste antwoord is daarom: niet één doorstroomtoets, maar geen. De beste doorstroomtoets is die welke door een papierversnipperaar is gedaan.

Ewald Vervae is ontwikkelings- en leespsycholoog

Er is zelfs geen begin van een deugdelijke onderbouwing

Scholieren tijdens de afname van de doorstroomtoets voor leerlingen van groep 8. FOTO: ANP